Rok I. Warszawa, dnia 19 kwietnia 1938 r. Nr. 10

BIULETYN GOSPODARCZY

ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU POLAKÓW Z ZAGRANICY

Redakcja i Administracja: Warszawa, ul. Mazowiecka 1. Tel. 666-04 i 666-07. Konto PKO. 13414.

RZEMIOSŁO

Troska o rzemiosło w Polsce

W ramach ogólnej przebudowy ustroju gospodarczego w Polsce, rzemiosłu przypada duża i wdzięczna rola. Olbrzymi postęp techniki nie zmniejszył bynajmniej znaczenia rzemiosła, lecz jedynie wpłynął na zmianę charakteru warsztatu rzemieślniczego.

To też dzisiejszy rzemieślnik polski, w oparciu o piękną tradycję polskiego rzemiosła, ma duże pole do popisu, musi jednak mieć znacznie szerszy niż dawniej zasób wiedzy fachowej i większą znajomość całokształtu zagadnień gospodarczych. Musi umieć nietylko wytwarzać przedmioty wysokiej wartości użytkowej i handlowej, lecz również stosować coraz nowe wzory, narzędzia i przyrządy, prowadzić swój warsztat według nowoczesnych zasad kalkulacji, przystosowywać swą wytwórczość do zmieniających się warunków rynkowych, nieustannie śledzić postęp wiedzy zawodowej i pogłębiać ją, musi wreszcie doceniać znaczenie organizacji zawodowej.

I o ile dawniej rzemieślnik, będąc dobrym fachowcem, mógł niejako stać na uboczu, ograniczać swe zainteresowania do ciasnego koła swego warsztatu i klijenteli, o tyle dziś w takim odosobnieniu trwać nie może, gdyż sama fachowość nie zapewni mu bytu, o ile nie połączy jej z umiejętnością celowego działania gospodarczego, z umiejętnością stałego ulepszania, unowocześniania swego warsztatu.

To też w znacznie większym niż dawniej stopniu byt rzemieślnika uzależniony jest od ogólnych warunków gospodarczych i od stopnia opieki ze strony państwa. Z drugiej jednak strony państwo, zainteresowane w najszerszym rozwoju rzemiosła, udziela mu najdalej idącej pomocy i opieki, mając na względzie stworzenie najpomyślniejszych warunków dla warsztatów rzemieślniczych.

Troska o rzemiosło w Polsce wyraża się zarówno w dziedzinie ustawodawczej przez regulowanie warunków prawnych rzemiosła, jak i przez zaspakajanie potrzeb rzemiosła w dziedzinie oświaty zawodowej oraz w dziedzinie podatkowej. Troska o sprawy rzemiosła znajduje swój wyraz zarówno w oświadczeniach przedstawicieli rządu jak i w czasie debaty parlamentarnej. Ścisłe powiązanie i zależność spraw rzemiosła od ogólnego położenia gospodarczego kraju czynią radykalną zmianę sytuacji rzemiosła możliwą jedynie w ramach ogólnej przebudowy ustroju gospodarczego, do tego zaś i samo rzemiosło musi przyczynić się w najszerszym zakresie.

Najsłabszą stroną rzemiosła polskiego jest wciąż sprawa niedostatecznego stanu kapitałów. Brak ich utrudnia zarówno unowocześnienie warsztatów rzemieślniczych jak i zwiększenie ich wytwórczości. Konieczność zapewnienia rzemiosłu dopływu kapitałów przez rozszerzenie pomocy kredytowej jest rozumiana i właściwie oceniana, na przeszkodzie stoi jednak ogólna ciasnota rynku pieniężnego w Polsce. Rzemiosło, zdane na własne jeno siły, nie jest w stanie w pełni wykorzystać obecnej poprawy koniunktury gospodarczej. Skutkiem tego powstaje zjawisko, że wiele warsztatów rzemieślniczych, przedtem samoistnych, popada w niewolę ekonomiczną nakładców, schodząc do rzędu chałupników. Rozwinięcie akcji, zmieniającej ten stan rzeczy, wymaga rozszerzenia podstaw finansowych samorządu rzemieślniczego. Jedynie znaczne zwiększenie i udostępnienie kredytu umożliwi rzemiosłu poczynienie najniezbędniejszych inwestycyj, a przede wszystkim zmechanizowanie warsztatów. Duże znaczenie w tej dziedzinie będzie miało opracowywane obecnie prawo o zastawie rejestrowym na maszynach.

Dzięki temu prawu rzemieślnik będzie mógł wstawić do swego warsztatu maszynę nawet nie posiadając całkowitej sumy na jej kupno. Aż do czasu spłacenia wszystkich rat, maszyna będzie stanowiła własność firmy, która ją wstawiła, i dopiero potem przejdzie na własność rzemieślnika.

Rozwój rzemiosła może mieć ogromne znaczenie gospodarcze, wystarczy bowiem uświadomić sobie, że gdyby co drugi tylko spośród istniejących w Polsce warsztatów rzemieślniczych mógł zatrudnić jed-

nego choćby dodatkowego pracownika, to w ten sposób znalazłoby zatrudnienie 200.000 osób. Osiągnięcie tego nie jest niemożliwością, o ile postępująca poprawa koniunktury zwiększy odpowiednio wchłonność rynku i przez zwiększone zapotrzebowanie na artykuły rzemieślnicze, stworzy warunki do większego zatrudnienia w rzemiośle.

Wysoce dodatni wpływ wywrze na położenie rzemiosła zmiana przepisów o dostawach i przetargach dla wojska, umożliwiająca w szerszym niż dotychczas stopniu pociągnięcie warsztatów rzemieślniczych do drobniejszych nawet lecz częstych dostaw dla wojska. Niewątpliwie duże ożywienie wytwórczości rzemieślniczej zapewnią wielkie inwestycje w tworzonym obecnie Centralnym Okręgu Przemysłowym.

Niezwykle ważna dla rozwoju rzemiosła jest sprawa szkolenia terminatorów, gdyż w zakładach przemysłowych i rzemiośle istnieje poważny niedobór przypływu nowych sił wykwalifikowanych. I w tej dziedzinie przeprowadzone mają być takie zmiany w przepisach prawnych, aby szkolenie terminatorów osiągnęło ramy ilościowe, odpowiadające potrzebom rynku pracowniczego. Doniosłą rolę w tej dziedzinie odgrywa pierwszy i jedyny narazie w Polsce Instytut Naukowy Rzemieślniczy im. Józefa Piłsudskiego, istniejący w Warszawie. Działalność tego Instytutu w najszerszym zakresie obejmuje całokształt zagadnień, zmierzając w kierunku upowszechnienia wiadomości technicznych wśród rzemieślników, prowadzenia kursów dokształcających, oraz kursów kształcących młodzież pochodzącą ze wsi na wartościowych rzemieślników.

Pozytywna ocena dotychczasowego dorobku Instytutu oraz przywiązywanie dużej wagi do jego wpływu na podniesienie poziomu rzemiosła, uwidoczniło się w zwiększeniu sum przeznaczonych w budżecie państwowym na popieranie rzemiosła.

Jak w każdej niemal innej dziedzinie tak i w dziedzinie rzemiosła jest w Polsce bardzo wiele do odrobienia i do zrobienia. Opieka państwa i życzliwość całego społeczeństwa, a przede wszystkim mocna, ambitna wola rzemiosła polskiego pozwalają wierzyć, że dawne świetne tradycje rzemiosła polskiego nie tylko zostaną utrzymane ale nawet pomnożone nowym twórczym dorobkiem.

Praca dla przyszłości rzemieślnika polskiego w Czerniowcach

Wśród Polaków zamieszkałych na terenie Bukowiny, poważny procent stanowią osiadli przeważnie w miastach i miasteczkach — rzemieślnicy.

Stolica Polonii bukowińskiej, Czerniowce gromadzi, obok innych sfer społeczeństwa polskiego, ogromną większość rzemieślników. Wielu spośród nich zrzesza Stowarzyszenie Rękodzielników Polskich „Gwiazda".

Ciężkie warunki egzystencji polskiego rzemieślnika, powodowane brakiem kapitału obrotowego i konkurencją wytwarzaną przez bardziej wyposażonych rzemieślników obcych narodowości, pogrążały z dnia na dzień polskie warsztaty pracy.

Hardą jest jednak dusza polskiego rzemieślnika, — hardą i nieustępliwą!

Nie załamali rąk, lecz energiczną podjęli pracę, zmierzającą w kierunku zbadania przyczyny istniejącego stanu rzeczy. Odbyto szereg konferencyj z rzeczoznawcami poszczególnych zawodów, przeprowadzono analizę dotychczasowych warunków pracy własnej i swego otoczenia oraz zdecydowano wspólnym wysiłkiem zwalczać panujące w terenie trudności.

Wychodząc z założenia, że przy łącznej współpracy łatwiej będzie osiągnąć nakreślony cel, Stow. Ręk. „Gwiazda" powołuje do życia Kasę Samopomocy, która w miarę posiadanych możliwości służy swym członkom pomocą finansową.

Drugim etapem usiłowań, zmierzających ku ulepszeniu stanu i wydajności warsztatów pracy, było dążenie do podniesienia kwalifikacyj zawodowych polskiego rzemieślnika.

Słuszny to kierunek, umożliwiający bowiem zwalczanie obcej konkurencji, a tym samem budzenie zainteresowania wśród szerokich sfer dla polskiej wytwórczości.

Postanowiono dźwignąć poziom polskiego rzemieślnika.

W pierwszym rzędzie zwrócono uwagę na stan krawiectwa. W dążeniu do osiągnięcia korzystniejszych wyników w tej dziedzinie pracy, Stowarzyszenie Ręk. Pol. „Gwiazda" zorganizowało w styczniu b. r. miesięczny kurs krawiecki, poprowadzony przez doświadczonego mistrza p. Bolesława Sikorskiego. Kurs ten zgromadził 20 słuchaczów spośród pracowników krawieckich, bądź też prowadzących własne warsztaty pracy.

W programie kursu uwzględniono wykłady i zajęcia praktyczne, co w wyniku pozwoliło słuchaczom na pogłębienie wiadomości teoretycznych oraz zdobycie, tak niezbędnych w tamtejszych warunkach, umiejętności praktycznych.

Pierwsze wyniki tej akcji, które, na specjalnie zorganizowanym konkursie, spowodowały uznanie ogólne, pozwalają osiągnąć przeświadczenie, iż zdobyte na kursie nowe metody pracy umożliwią pozytywne rozwiązanie panujących wśród tamt. krawców trudności zawodowych.

Należy tu zauważyć, iż stałe dążenie do ulepszenia pracy rzemieślnika oraz stosowanie nowych jej form winno być nakazem chwili. Tą drogą idąc rzemieślnik polski zagranicą może postawić swój warsztat na odpowiednim poziomie, skutecznie pokonywując otaczającą go konkurencję.

Zastosowany przez Stow. „Gwiazda" system dźwignięcia warsztatu pracy rzemieślnika polskiego w Czerniowicach — w dążeniu do osiągnięcia samowystarczalności gospodarczej, winien stać się żywym przykładem dla innych terenów.

Jak wszędzie, tak i na terenie rumuńskim przyszłość rzemiosła polskiego zależy jednak od właściwego wychowania i zawodowego przysposobienia młodego pokolenia rzemieślniczego. Najlepsze nawet tradycje tylko wówczas stanowią trwałą wartość społeczną, gdy są kontynuowane, gdy je po schodzącym z areny życiowej starszym pokoleniu podejmują młodzi.

Toteż ze szczególną radością powitać należy działalność na tym polu harcerstwa polskiego w Rumunii. W Czerniowcach istnieje osobna drużyna rzemieślnicza im. Kilińskiego. W końcu lutego b. r. uruchomiony został przy tej drużynie harcerski warsztat stolarski, który zajmować się będzie produkcją sprzętu sportowego ze szczególnym uwzględnieniem kajaków. Warsztat ten prowadzi wspomniana drużyna rzemieślnicza im. Kilińskiego. W najbliższym czasie zorganizowany zostanie amatorski kurs stolarski sprawnościowy dla harcerzy z innych drużyn — uczniów szkół średnich i polskiej szkoły powszechnej w Czerniowcach.

Stół warsztatowy dla harcerskiego warsztatu stolarskiego wykonała pracownia stolarska Organizacji Młodzieży Pracującej. Koszt urządzenia tej pierwszej harcerskiej placówki gospodarczej wyniósł około 5.000 lei rum. i pokryty został częściowo z funduszu harcerskiego, częściowo zaś z ofiar prywatnych. *W.*

Rzemiosło koszykarskie

Omawiając zagadnienie koszykarstwa, musimy przede wszystkim podkreślić specyficzny charakter produkcji tej gałęzi rzemiosła, t. j. całkowite niemal oparcie jej na nakładczym systemie pracy. Jest to system bardzo wygodny i zyskowny dla nakładcy — pracodawcy, lecz dla pracobiorcy — chałupnika staje się uciążliwym przez zupełne uzależnienie go od nakładcy. Nie inaczej też dzieje się i na odcinku koszykarskim. Nakładcy zarabiają nie tylko na gotowym produkcie, ale dostarczając chałupnikom surowiec, zarabiają jeszcze na tym surowcu, przez ustalenie ceny według własnego uznania. Taki stan rzeczy skłonił Samorząd Gospodarczy Rzemiosła do podjęcia akcji spółdzielczej w rzemiośle koszykarskim, mającej na celu uwolnienie wytwórców korzykarskich od niesprawiedliwej zależności od nakładców.

Rozpoczęta przed dwoma laty praca Samorządu Gospodarczego Rzemiosła okazała się celową i pożyteczną.

Obecnie istnieje już i pracuje w ośrodkach koszykarskich 7 spółdzielni zatrudniających liczne rzesze koszykarzy. Organizując spółdzielnie koszykarskie, Samorząd Gospodarczy Rzemiosła, zapewnił im nie tylko pomoc finansową, ale również umożliwił uzyskanie surowca z pierwszego źródła, t. j. bezpośrednio od plantatorów, unikając w ten sposób zbędnego pośrednictwa, niewspółmiernie podrażającego koszt surowca. Dążąc do zapewnienia zrzeszonemu rzemiosłu stałej i nieprzerwanej dostawy wikliny, zorganizowani zostali częściowo drobni plantatorzy wikliny, których większość (jeśli chodzi o wiklinę szlachetną) zgrupowana jest w kilku powiatach woj. poznańskiego, głównie zaś w powiecie nowo-tomyskim.

Dalszym etapem akcji mającej na celu podniesienie gospodarcze rzemiosła koszykarskiego, byłoby stworzenie własnej instytucji sprzedaży, opartej o szeroki kredyt, zdobywającej zamówienia i finansującej ich wykonanie. Cała ta omówiona akcja organizacyjna otworzyłaby rzemiosłu koszykarskiemu nowe możliwości zbytu i produkcji wyrobów koszykarskich, musimy bowiem pamiętać, że tylko część produkcji idzie na użytek rynku krajowego, olbrzymią większość stanowi eksport na rynki zagraniczne, z których najważniejszym jest rynek Ameryki Północnej.

Zaznaczyć należy, że w odniesieniu do eksportu koszykarskiego nie ma zupełnie zjawiska przesycenia rynków eksportowych, i w związku z tym istnieją olbrzymie możliwości produkcji na eksport.

Na każdą ilość towaru można z łatwością znaleźć zagranicznego odbiorcę, pod warunkiem stosowania w handlu metod solidnego kupca. Te właśnie względy tłumaczą zainteresowanie się Związku Izb Rzemieślniczych sprawą koszykarstwa, chodzi bowiem o to, żeby zyski płynące z obrotu wyrobami koszykarskimi trafiły do kieszeni rolnika - plantatora i rzemieślnika — wytwórcy, nie zaś do kieszeni kupca handlującego wikliną lub kupca-nakładcy, sprzedającego gotowe wyroby, wreszcie kupca eksportującego duże partie gotowych wyrobów.

Praca Samorządu rzemieślniczego i rolniczego nad uzdrowieniem stosunków na odcinku koszykarskim mimo licznych przeciwności i przeszkód, dobiega końca. Należy mieć nadzieję, że interesy pokrzywdzonych, bronione przez dwa złączone wspólną akcją samorządy, muszą mieć pierwszeństwo przed interesami dotychczasowych eksporterów, silniejszych kapitałowo, dla których względy społeczne akcji samorządów są obojętne.

KRONIKA

Z działalności Polskiego T-wa Pań Miłosierdzia w Rydze

Polskie Towarzystwo Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo w Rydze jest jedną z nielicznych organizacyj na terenie Łotwy. Mimo piętrzące się trudności T-wo to rozwija co raz żywszą działalność, stawiając sobie za cel roztaczanie wszelkiego rodzaju opieki nad najbiedniejszymi swymi współbraćmi, zamieszkałymi na Łotwie.

W szeregu zagadnień jakie realizuje wspomniane powyżej T-wo, uwzględniono dążenie do zorganizowania bezpłatnego kursu kroju, szycia i ręcznych robót dla dziewcząt. Korzystając z poparcia osób dobroczynnych uruchomiono projektowany kurs z dn. 1.IX.37, po uprzednim osiągnięciu zezwolenia miarodajnych czynników rządowych.

Po przygotowaniu lokalu, który składa się z 5 pokoi i wyposażeniu go w niezbędny inwentarz, jak maszynę do szycia, krosna do haftowania, meble, bibliotekę zawodową i t. p. — kurs rozpoczął pracę, gromadząc dziewczęta w wieku 13 do 23 lat. Kurs, który prowadzą zakonnice Siostry Małe z Częstochowy, w programie swym przewiduje zajęcia praktyczne, wykłady na tematy zawodowe i ogólnooświatowe.

Kwestją ambicji tego T-wa jest zorganizowanie w najbliższej przyszłości kursu kulinarnego i gospodarstwa domowego.

Akcję Polskiego T-wa Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo należy uważać jako najbardziej pożyteczną. Przejawia się ona bowiem w myśl najistotniejszych potrzeb życiowych, dostosowanych do warunków lokalnych.

Z uwagi na ciężkie warunki bytowania młodzieży żeńskiej, T-wo to skutecznie rozwija działalność charytatywną, przygotowując równocześnie dziewczęta do samodzielnej pracy zawodowej.

Ogólnopolskie Targi rzemiosła w Poznaniu

Wzorem lat ubiegłych, rzemiosło polskie postanowiło wziąć jaknaliczniejszy udział w tegorocznych, piątych z kolei Ogólnopolskich Targach Rzemiosła w Poznaniu. Organizacją Targów zajmie się, w myśl uchwały Rady Związku Izb Rzemieślniczych, Izba Rzemieślnicza w Poznaniu. Ponieważ dotychczasowe doświadczenie wykazało, że reprezentowana na Targach produkcja rzemieślnicza wykazuje znaczną przewagę grupy drzewnej i metalowej, kierownictwo Targów postanowiło zwrócić w tym roku większą uwagę na inne rodzaje rzemiosł i starać się o zwiększenie ich udziału w Targach.

Targi Poznańskie odbędą się w czasie od 1 do 8 maja roku bieżącego. Opłaty za stoiska będą skalkulowane bardzo przystępnie, aby zapewnić rzemiosłu udział w Targach jaknajszerszy.

Niewątpliwie impreza Targów Poznańskich zainteresuje rodaków poza granicami Polski i zachęci do odwiedzania kraju. Rodakom zaś życzącym wziąć udział w wystawie podajemy adres, pod którym uzyskają wyczerpujące informacje. — Zapytania należy kierować do Biura Organizacyjno-Handlowego Izby Rzemieślniczej w Poznaniu, Wały Zygmunta Augusta 15.

Rzemiosło na szerokim świecie

„Biuletyn Rzemieślniczy", wydawany przez Międzynarodową Centralę Rzemiosła w Rzymie, z którego czerpiemy wiadomości zagraniczne, podaje w ostatnim numerze na okres miesięcy letnich roku bieżącego kalendarzyk wystaw i zjazdów interesujących rzemiosło, a w szczególności:

12 maja — otwarcie Wystawy Rzemiosła i Przemysłu w Oslo (Norwegia). Wystawa otwarta będzie do dn. 18 września r. b.

14 maja — otwarcie Krajowej Wystawy Rzemiosła italskiego we Florencji. Wystawa trwać będzie 2 tygodnie.

15 maja — 14 czerwca. Targi paryskie (Dział wyrobów rzemieślniczych).

28 maja — 10 czerwca. Międzynarodowa Wystawa Rzemieślnicza w Berlinie.

3 — 4 czerwca. Czwarta Konferencja Międzynarodowej Centrali Rzemiosła. Oslo (Norwegia).

26 — 29 czerwca. Międzynarodowy Kongres Wykształcenia Technicznego w Berlinie.

DANIA.

Według ostatnio opublikowanych danych statystycznych istnieje w Danii 102.296 przedsiębiorstw rzemieślniczych i przemysłowych. 43% warsztatów pracuje z pomocą siły mechanicznej, wobec 30% zmechanizowanych przedsiębiorstw w r. 1925. Ilość zużytego prądu podniosła się z 438.000 K. M. do 689.000 K. M. czyli o 57%, przy czym największy wzrost zużycia prądu wykazały warsztaty rzemieślnicze, nie zatrudniające czeladników (93%).

Wydawnictwa rzemieślnicze

Gazeta Przemysłowo - Rzemieślnicza, dwutygodnik Związku Rzemieślników Chrześcijan w Warszawie, Warszawa, Miodowa 14.

Gazeta Przemysłu Rzeźnickiego, tygodnik, Poznań, W. Garbary 27.

Głos Rzemieślnika, miesięcznik, wyd. Nar.-Chrześc. Zjedn. Rzemiosł, Poznań, Wały Zygmunta Augusta 15.

Informator Rzemieślniczy, organ Samorządu Gospodarczego Rzemiosła woj. stanisławowskiego.

Młody Zawodowiec, miesięcznik, wydawany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego, Warszawa, ul. Sumlikowskiego Nr. 1.

Przegląd Garbarsko - Techniczny, miesięcznik, poświęcony zagadnieniom praktycznym i gospodarczym garbarstwa, białoskórnictwa i futrzarstwa oraz pokrewnych działów przemysłu chemicznego. Warszawa, Zielna 29 m. 5.

Przemysł Skórny, miesięcznik, oficjalny organ cechów szewskich, Poznań, ul. Wielka 10.

Rzemiosło, miesięcznik, wyd. przez Związek Izb Rzemieślniczych R. P. Warszawa, ul. Królewska 23.

Rzemieślnik Śląski, miesięcznik, wyd. Izby Rzemieślniczej w Katowicach.

Wołyńskie Wiadomości Rzemieślnicze, miesięcznik, organ Izby Rzemieślniczej w Łucku.

Wydawca: Światowy Związek Polaków z Zagranicy: Inż. J. Grabowski — Redaktor Wydawnictw Ś. Z. P. z Z.: Wł. Oszelda

Drukarnia „Wiek Nowy", Warszawa, ul. Nowe-Miasto 1, tel. 11-33-05